

Tanskalainen Nummer 9-sarjakuvasivusto (nummer9.dk) julkaisi edesmenneen taiteilijan kunniaksi tehtyjä kuvituksia sarjakuvataiteilijoilta, tässä Simon Bukhaven versio.

Jean Giraud - Moebius (1938-2012)

Mielikuvituksen merenkävijä

TEKSTI VESA KATAISTO

Jean Giraud löysi kutsumuksensa jo kouluopikana. Hän tahtoi piirtää avaruusseikkailuja, kun taas koulukaveri **Jean-Claude Mézières** halusi tehdä sarjoja villistä lännestä.

Fantasiamaailmojen pariin päästyään Giraud valitsi nimimerkikseen Möebiuksen luopin, joka on äärettömyyden symboli. Sen läpi katsoessaan Giraud näki vasemmalla silmällä menneisyyden ja oikealla avaruuden. Hänen omaa mielenmaisemaansa kuvasti mahdollisuuksien autiomaan, jonka kuivaan pintaan puhkesi kukkimaan toisinaan lännenseikkailuja, toisinaan matkoja äärettömyyksiin.

Giraudin vanhemmat erosivat hänen ollessaan kolmivuotias, joten hän vietti lapsuutensa ja nuoruutensa isovanhempiensa luona. 18-vuotiaana, opiskeltuaan kaksi vuotta École des Arts Appliquésissa Pariisissa, hän aloitti ammattilaisuransa mainos- ja muotipiirtäjänä, piirtäen samalla sarjakuvia. Äiti meni uusiin naimisiin Meksikossa, ja Giraud seurasi häntä asuen maassa yhdeksän kuukauden ajan. Matka inspiroi häntä monin tavoin, esimerkiksi innostaen tekemään lännensarjakuvia. **Joseph "Jijé" Gillain** värväsi hänet avustajakseen Jerry Spring-sarjaan.

Ranskalaisen seikkailusarjakuvan pioneeri, Pilote-lehden päätoimittaja **Jean-Michel Charlier**, poimi Giraudin tekemään uutta *Blueberry*-sarjaa. Charlier oli vanhan koulun käsikirjoittaja, joka eiinnostunut ajatuksista tuoda *Blueberry*yn

yliluonnollisia elementtejä. Niinpä Giraud kehitti Möebiuksen, jonka visuaalisia kokeiluja kukaan ei rajoittanut. Juonetkin etenivät vapaalla surrealismin asteikolla.

Tehtyään tarpeeksi *Blueberry*ä Giraud päätti antaa Möebiukselle enemmän vapautta. Hän lähti mukaan perustamaan Les Humanoïdes Associés -kustantamoa ja sen lippulaivaa, *Métal Hurlant* -lehteä (1974).

Samaan aikaan fantastikko **Alejandro Jodorowsky** otti yhteyttä pyytäen Giraudia mukaan lopulta toteutumattomaksi jääneeseen *Dyyni*-elokuvaan. Projekti avasi Möebiukselle väylän elokuvamaailmaan. Lisäksi sarjakuvakin rikastui, Jodorowskyn kanssa syntyivät esimerkiksi kuuden albumin mittainen *Incal*, kertomus "jumalan hullusta" John DiFoolista. Hiukan vähemmän hurja, silti selkeästi "Jodoverseen" kuuluva on myös kolminäytöksinen *La Folle du Sacré Coeur*, jossa yliopiston filosofian professori Mangel eksoottisella seksuaalimytologiaan.

Giraud tiesi arvonsa, mutta lähti silti mukaan vähäpätöisempiinkin sarjakuvaja elokuvaprojekteihin oppiakseen uutta ja tutustuakseen mielenkiintoisiin taiteilijoihin. Kaikki mahdolliset ilmaisumuodot inspiroivat häntä. Hänen omia teoksiaan ihailtaan laajasti, Euroopan ohella erityisesti Japanissa.

Käytännössä kaikki fantasiaelokuvat viimeisten 35 vuoden ajalta ovat Giraudille velkaa. Sarjakuvalle ja nykytaiteelle hänen merkityksensä on mittaamaton.

Ihan uusi ihminen voitti Kemissä

Henri Gylander voitti vuoden 2012 Kemin sarjakuvakilpailun sarjakuvanovellillaan Ihan uusi ihminen (2000 €). Toisen sijan (1000 €) nappasi Anni Nykäsen Laiskiainen ja kolmas palkinto (500 €) jaettiin Mikko Saaraisen Jumalkuvalle. Sekä Nykänen että Saarainen ovat edellisvuosien kilpailujen voittajia.

Kilpailuun osallistui 116 henkilöä ja kilpailutöitä lähetettiin 118 kappaletta, joista 68 netti- ja 50 printtisarjakuvasarjaan. Osallistujia oli Suomesta, Ruotsista ja Norjasta. Tuomaristossa istuivat ruotsalainen sarjakuvataiteilija Jonas Darnell, sarjakuva-alan

monitoimijat Petteri Oja ja Majastiina Vilenius sekä Kemin sarjakuvakeskus ry:n hallituksen puheenjohtaja, sarjakuvataiteilija Ilpo Koskela.

Lasten sarjakuvakilpailun tämänvuotinen aihe oli Kettu. Yli 12-vuotiaiden sarjassa voiton vei isokyröläinen Iita Tiilikka, 14 vuotta. Alle 12-vuotiaiden sarjan puolestaan voitti simolainen Mimmi Tikka, 10 vuotta.

Festivaaleilla kisattiin perinteisesti myös sprinttistripin Suomen mestaruudesta aiheella Seikkailu. Viimevuotisen mestaruutensa uusi Reetta Laitinen.

Edin paluu

• Like julkaisee syyskuussa uusintapainoksen **Chester Brownin** kulttiklassikosta *Ed, iloinen klovnin*. Alun perin vuonna 1989 suomeksi ilmestyneen albumin ensipainos on ollut pitkään loppuunmyyty ja sitä on ollut vaikea löytää kirjastoistakin. Uusintapainoksessa on mukana myös Chester Brownin esipuhe.

Julkisen sanan neuvosto vapautti Rannan

• **Ville Ranta** sai vapauttavan tuomion Julkisen sanan neuvostolta Kirkko ja kaupunki -lehdessä joulukuussa 2011 ilmestyneestä pilakuvastaan. Kuvassa tontuiksi pukeutunut perussuomalaisten eduskuntaryhmä toivottaa "paskaa joulua" muille kuin suomalaisille heteroseksuaalisille valkoihoisille konservatiiveille.

Pilapiirroksista kantelun tehneiden mukaan siinä solvataan poliittisyhteiskunnallista vakaumusta ja se sisältää vihapuhetta. Julkisen sanan neuvosto totesi kuitenkin, että pilapiirros on journalistisen ilmaisun muoto, jonka perusajatuksena on karrikointi, ja jolta odotetaan poliittisiin päättäjiin kohdistuvaa pilkantekoa. Ongelmallisena pidettiin ainoastaan erään piirroshahmon tokaisua "teidät saisi ampuu".

Palkintoja palkituille

• Vuoden 2012 Puupäähatun saanut sarjakuvataiteilija **Kaisa Leka** valittiin toukokuussa Vuoden 2012 pyöräilijäksi. Lekalta ja hänen mieheltään **Christoffer Lekalta** on hiljattain ilmestynyt uusi albumi, pariskunnan Islannin pyörämatkaan perustuva *Expedition no 3*. Myös toinen tänä vuonna palkittu sarjakuvataiteilija, Sarjakuva-Finlandia -voiton *Näkymättömillä käsillä* vienyt **Ville Tietäväinen**, on saanut tunnustusta. Hänet palkittiin Vuoden huiput -gaalassa Helsingin Sanomille tekemistään poliittikkarikatyyreistä.

Iso Numero täynnä sarjakuvaa

• Kulttuuri-, mielipide- ja tiedelehtien liitto Kultti ry:n julkaisemassa katukulttuurilehdessä *Iossa Numerossa* on suomalainen sarjakuva hyvin edustettuna. Kultin lehtien artikkeleista kootussa julkaisussa on muun muassa Sarjainfossa 1/2012 julkaistu **Tiitu Takalon** artikkeli Venäjän sarjakuva- ja ihmisoikeustilanteesta. Lisäksi lehdestä löytyy juttua Maailman sarjakuvat ry:stä ja Turun sarjakuvakaupasta sekä sarjakuvaa **Miiku Lehtelältä** ja **JP Ahoselta**. Iso Numero on tarkoitettu kodittomien ja vähävaraisten myytäväksi ja myyjä saa pitää puolet myyntituloista itsellään.

Markku Jalava eläkkeelle

• Kustannus Jalavan perustaja ja kustannusjohtaja **Markku Jalava** jää tänä vuonna eläkkeelle. Jalava on 30-vuotisen taipaleensa aikana julkaissut useita merkittäviä koti- ja ulkomaisia sarjakuvalbumeita, etenkin kustantamon alkuaikoina 1980- ja 1990-luvuilla. Nykyään Jalava on osa Art House -kustannusyhtiötä.

Tom of Finlandin tuotanto analyysissä

• Tom of Finlandista ilmestyi kesäkuussa uusi tietokirja. **Harri Kalhan** *Tom of Finland – Taidetta seksin vuoksi* (SKS) ei keskity aiempien teosten tapaan Tomin eli **Touko Laaksosen** henkilöhistoriaan vaan analysoi hänen piirroksiaan ja kuvituksiaan ja niiden merkitystä.

Katoavia kuvia Kiasman edessä

• Taidemuseo Kiasman edustalla oli huhti-toukokuussa esillä pop up -lasikonttinäyttely. Näyttely oli Sarjakuvan tiedotuskeskuksen kokonaisuus ja liittyi sarjakuva-arkistohankkeeseen. Esillä oli luonnoksia, sivusommitelmia ja vaihtoehtoisia versioita muun muassa *Mämmilästä* ja *Minun elämäni* -sarjakuvasta. Näyttelyyn aineistoa olivat luovuttaneet **Tarmo Koivisto**, **Timo Mäkelä** ja **Veikko "Joonas" Savolainen**.

Rujoon teollisuuskonttiin pystytetty näyttely kuvasi sarjakuvan heitteillejättöä suomalaisissa muistiorganisaatioissa. Näyttely muistutti yleisöä ja päättäjiä, että harvinainen alkuperäismateriaali on vaarassa tuhoutua, ellei sitä kerätä ja arkistoida tarkoituksenmukaisella tavalla.

© FRANK ODOI

Frank Odoi 1948–2012

Afrikan tunnetuimmaksi sarjakuvapiirtäjäksi luonnehdittu **Frank Odoi** kuoli 21.4.2012 auto-onnettomuudessa Kenian Nairobissa.

Ghanalainen Odoi oli afrikkalaisen sarjakuvan uranuurtaja, jonka töitä on julkaistu muun muassa kaikissa Itä-Afrikan maissa. Hän muutti Keniaan jo 1970-luvulla. Suomessa Like Kustannus julkaisi Odoin *Golgoti*-albumin vuonna 1995. *Golgoti* ja toinen päätyö *Akokhan* julkaistiin ensin jatkosarjoina lehdissä ja koottiin myöhemmin pidemmiksi albumeiksi.

Odoi työskenteli sarjakuvan parissa monin tavoin, usein hyvin ihmisläheisellä ruohonjuuritasolla. Hän teki muun muassa lukuisia kampanjasarjakuvia YK:n väestöjärjestölle ja Lääkärit ilman rajoja -järjestölle. Lisäksi hän toimi nousevien sarjakuvapiirtäjien opettajana ja mentorina ja osallistui Maailman sarjakuvat ry -yhdistyksen kouluttajana moneen sarjakuvatyöpajaan muun muassa Tansaniassa, Mosambikissa ja Etiopiassa. Yhdessä Maailman sarjakuvat ry:n Leif Packalenin kanssa hän toimitti suosittuun *Comics with an Attitude* -kirjan, joka levisi Suomen ulkoministeriön kustantamana kehitys yhteistyöpiireissä ympäri maailman.

Frank Odoi vieraili Suomessa viimeksi syksyllä 2011 Helsingin sarjakuvafestivaaleilla. Tällöin hänellä oli myös esillä näyttely Helsingin Tapulikaupungin kirjastossa.

Liuskalehtien paluu

Lempo Kustannus on alkanut julkaista **Petri Hiltusen** Kalkkaro-lännensarjakuvaa ns. liuskalehtinä. Kalkkaro-lehti ilmestyy kerran kuussa, ja sen voi joko tilata tai ostaa sarjakuvan erikoisliikkeistä.

Liuskalehdet olivat 1950-luvun alusta 1960-luvulle tärkeä julkaisuformaatti sarjakuville. Mataliin niidotuihin lehtiin mahtui yksi rivi sivulle. Tähti-sarjojen julkaisemina liuskalehtinä ilmestyivät muun muassa *Tex*, *Kapteeni Miki*, *Gordon Jim* ja *Viidakko*, jonka kansien värimaailmasta ja asettelusta on otettu Kalkkaron mallia.

Kalkkaro on ilmestynyt sanomalehdissä vuodesta 2005 alkaen. Sarjasta on ilmestynyt aiemmin kaksi kokoelma-albumia, *Ihmispetojen laakso* (2008) ja *Ihmisen hinta* (2009).

WSOY antoi enemmän kuin koskaan

Sarjakuvataiteilijoille on myönnetty taas apurahoja. Svenska kulturfonden antoi Puupäähattu-palkitulle **Kaisa Lekalle** yksivuotisen apurahan (21 000 €). Suomen Kulttuurirahasto jakoi yksivuotisen apurahan (21 000 €) **Pauli Kalliolle**, ja **Sami Makkoselle** ja **Reetta Niemensivulle** 14 000 euron apurahat. SKR:n Pohjois-Karjalan rahasto jakoi **Hanneriina Moisseiselle** 11 000 euron ja SKR:n Uudenmaan rahasto **Maria Björklundille** ja **Matti Hagelbergille** 5 500 euron apurahat.

WSOY:n kirjallisuussäätiö myönsi sarjakuvataiteilijoille enemmän apurahoja kuin koskaan: **J-P Ahoselle** (6 000 €), **Leena Jääskeläiselle** (ja työryhmä, 5 000 €), **Topi Koivistolle** (1 000 €), **Mika Lietzénille** (5 000 €), **Hannu Lukkariselle** (5 000 €), **Kati Närhelle** (5 000 €), **Pentti Otsamolle** (4 000 €), **Ville Rannalle** (5 000 €) ja **Ville Tiioselle** (5 000 €).

Kuvittajien ja sarjakuvantekijöiden kirjastoapurahajao myönsi huhtikuussa apurahan seuraaville sarjakuvataiteilijoille: **Maria Björklund** (2000 €), **Jyrki Heikkinen** (3 000 €), **Filippa Hella** (2 000 €), **Petri Hannini** (2 000 €), **Hanna Koljonen** (2 000 €), **Jarno Latva-Nikkola** (3 000 €), **Annukka Leppänen** (2 000 €), **Mika Lietzén** (4 000 €), **Anne Muhonen** (2 500 €),

Christer Nuutinen (2 000 €), **Anni Nykänen** (2 000 €), **Jaakko Pallasvuo** (3 000 €), **Ilkka U. Pesämaa** (3 000 €), **Ville Pirinen** (3 000 €), **Ville Ranta** (4 000 €), **Anna Sailamaa** (2 000 €), **Markku Tanttu** (2 000 €), **Petteri Tikkanen** (3 000 €), **Emmi Valve** (2 000 €) ja **Amanda Vähämäki** (2 500 €). Myös kirjallisuuden kirjastoapurahajao jakaa jonkin verran apurahoja sarjakuvataiteilijoille, käsikirjoittamiseen. Apurahan jaokselta saivat toukokuussa **Kivi Larmola** (3 000 €), **Tarmo Koivisto** (3 000 €) ja **Jii Roikonen** (6 000 €).

Sarjakuvantekijät ry:n Pätkä-apurahan saivat **Roope Eronen** ja **Amanda Vähämäki** (3 000 €), **Ville Hänninen** ja **Harri Römpötti** (2 000 €, tietokirjaan), **Pauli Kallio** ja **Ville Pirinen** (3 000 €), **Jarno Kantelinen** (3 000 €), **Hanna-Piirita Lehtonen** (2 000 €, *Hyi, Homoa!*-antologiaan), **Mika Lietzén** (3 000 €), **Sami Makkonen** (3 000 €), **Reetta Niemensivu** (2 000 €), **Oulun sarjakuvaseura** (1 000 €), **Mika Svenskin** elämäntyöalbumin painatukseen), **Ilkka U. Pesämaa** (3 000 €), **Kalervo Pulkkinen** (2 000 €), **Jaana Suorsa** (1 000 €), **Aino Sutinen** (3 000 €) ja **Tiitu Takalo** (3 000 €).

Sarjainfo onnittelee!

Sarjakuva-Finlandia Ville Tietäväiselle

Ville Tietäväisen palkittu ja ylistetty sarjakuvamaani *Näkymättömät kädet* voitti tänä vuonna Sarjakuva-Finlandian. Palkinnonsaajan valitsi Putousviihdeohjelmasta tuttu näyttelijä **Armi Toivanen**.

– Tämä ohittamattoman tärkeä teos kouraisee ja koskettaa syvältä jättäen lukijaansa pysyvän jäljen, kuten hyvä taide onnistuessaan tekee. Kerronta on tarkkaa ja sen rytmi täydellinen. Tämä tarina on todellinen ja sen ihmiskohtalot aitoja, mutta Tietäväinen ei asetu aiheensa yläpuolelle, Toivanen perustelee valintaa. *Näkymättömät kädet* noteerattiin poikkeuksellisesti jo syntyprosessinsa aikana, kun Suomen Kuvalehti julkaisi vuosina 2008–2011 sen tekemisestä kertovan artikkelisarjan. Teoksen valmistuttua 2011 Suomen kulttuurirahasto palkitsi Tietäväisen merkittävästä kulttuuriteosta.

Muut Finlandia-finalistit olivat **JP Aho**sen *Villimpi pohjola*, **M. A. Jeskasin** *Perkele*, **Pauli Kallion** ja **Christer Nuutisen** *Krampeja ja nyrjähdyskiä*, **Pauli Kallion** ja **Tiitu Takalon** *Ottopoiikia ja työläistyttöjä*, **Satu Lusan** *Kaunotar ja hirviöt*, **Tommi Musturin** *Neljäs Toivon kirja*, **J. A. Mäen** *Hermolomamatka*, **Ilkka U. Pesämaan** *Mein Hmpf* ja **Anna Sailamaan** *Paimen*.

Lempit Lukkariselle ja Blainille

Kemin sarjakuvapäivien päätöstilaisuudessa 20.5. ojenettiin Lempi Grand Prix -patsas pitkän linjan kuvittajalle, pilapiirtäjälle ja sarjakuvantekijälle, kansainvälisestikin menestystä saavuttaneelle **Hannu Lukkariselle**.

Lukkarinen tunnetaan parhaiten keskiajan Suomeen ja Itämerelle sijoittuvasta *Nicholas Grisefothin seikkailut* -albumisarjasta, joka perustuu **Juha Ruusuvooren** käsikirjoituksiin. Hän on tehnyt myös sarjakuvaversiot **Arto Paasilinnan** romaaneista *Karvainen kamaripalvelija* ja *Ronkoteus*.

Urallaan Lukkarinen on lisäksi kuvittanut kymmeniä kirjoja sekä tehnyt lehti- ja mainoskuvituksia muun muassa Helsingin Sanomiin.

Lempi International -palkinnon sai Kemin kunniavieras **Christophe Blain**. Suomessa hänet tunnetaan parhaiten *Maalari ja merirosvo* -sarjasta sekä uusimmasta albumista *Ulkoministeriö*.

– Hän on puhaltanut seikkailusarjakuvaan uutta henkeä yhdistäen lennokkaaseen, karikatyyrimäiseen piirrostyyliin paitsi huumoria myös herkkyyttä. Blainin hahmot eivät ole vain kovapintaisia toimintasankareita, vaan vereviä, tuntevia ihmisiä, palkintoperusteluissa todetaan.

Sarjainfolla uusi taittaja

Lehden taittajana toimii tästä numerosta alkaen **Heidi Salminen** (s. 1984). Salminen on opiskellut graafista suunnittelua Kymenlaakson ammattikorkeakoulussa ja ja työskennellyt aiemmin Sarjakuvakeskuksen joukoissa mm. graafikkona sekä Nordicomics- ja Tarinoita Pihlajamäestä -projektien tuottajana.

© LEMPO KUSTANNUS